

Aktuality

7

ASOCIACE PRO URBANISMUS A ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

RADA ASOCIACE ZVE VŠECHNY ČLENY, KOLEGY, PŘÁTELE A ZÁJEMCE NA

KTERÉ SE USKUTEČNÍ DNE 28.KVĚTNA 1991 V DOBĚ OD 10 DO 17 HODIN

VE VELKÉM SÁLE MARTINICKÉHO PALÁCE NA HRADČANSKÉM NÁMĚSTÍ č.8, PRAHA 1

Setkání s novým ministrem životního prostředí

Dne 28. března se z iniciativy rady Asociace uskutečnilo setkání zástupců Asociace s novým ministrem resortu životního prostředí, inženýrem Ivanem Dejmalem. Za Asociaci se zúčastnili předseda ing. Nettwall, oba místopředsedové, ing. arch. Josífek a ing. arch. Körner, dále ing. Rihošek a přítomni byli také ing. arch. Tůma a ing. Sulc. Jaký význam přikládá pan ministr územnímu plánování v působnosti svého resortu se mohla z jeho dosavadních vystoupení dozvědět i široká veřejnost.

Setkání svědčilo nejen o přehledu pana ministra a plném pochopení problematiky oboru, ale bylo také velmi bezprostřední. Jednalo se, alespoň stručně, prakticky o všech závažných problémech územního plánování.

První část setkání byla věnována legislativě, konkrétně novému zákonu (či zákonům) o územním plánování a stavebním řádu, který byl nedávno konečně svěřen do gesce resortu životního prostředí, dále novele vyhlášky č. 84/76 Sb., ale také zákonu o komoře. Byla zdůrazněna nutnost, aby ministerstvo, které má na starosti projektovou činnost, převzalo dozor nad touto činností do doby, než bude komora ustavena. Zdůrazněna byla také potřeba samostatné "způsobilosti" pro územní plánování.

V další části se rozhovor týkal jednotlivých urbanistických pracovišť a toho, co by mohlo, či hodlá ministerstvo v zájmu těchto pracovišť a účelného fungování oboru učinit. Otevřena byla znovu otázka urbanistických středisek.

V závěru setkání upozornili zástupci Asociace pana ministra na některé otázky, přesahující do jiných resortů. Mezi jiným to byl problematický stav školství, které vychovává odborníky oboru a absence mezioborového studia zaměřeného přímo na územní plánování. Do resortu ministerstva financí pak spadá problematika hodnotových vztahů v území, na jejichž význam pro chování subjektů v území a harmonický územní rozvoj byl pan ministr upozorněn.

Ze setkání si zástupci Asociace odnesli přesvědčení o plné podpoře oboru panem ministrem a důvěru, že pro budoucnost zde jsou dveře otevřeny.

nett

Přikrylem. Schůzka byla dojednána v době, kdy nebylo rozhodnuto, který ústřední úřad bude dohlédcem projektové činnosti (tím se mezi tím stalo MŽP).

Předmětem jednání bylo jednak vzájemné objasnění stanovisek k novele zákona č. 50/76 Sb., zejména k části o územním plánování a vztah tohoto zákona k zákonu o regionální politice, dále možnosti spolupráce odborníků a pracovišť územního plánování s MHPR při realizaci regionální politiky, regionální urbanistická pracoviště a konečně na jiném místě uvedený dopis Asociace ministru Dybovi ve věci "architekt Blažek". MHPR si je vědomo potřebnosti územního plánování pro regionální politiku i bytovou politiku (která sem byla převedena z MVS) a chce s urbanisty v této problematice spolupracovat a využívat jejich práci i znalostí, nechce však zasahovat do kompetencí stavebního kodexu. Regionální urbanistická pracoviště rozhodnutím o svěřeni projektové činnosti ministerstvu životního prostředí nespádají do kompetence MHPR a toto ministerstvo může přímo ovlivnit jen ta pracoviště, která jsou začleněna do Stavoprojektů, jejichž je přímým zřizovatelem MHPR. Uvítalo by převedení některých nosných pracovníků regionálních urbanistických středisek do regionálních útvarů tzv. oblastí, jejichž zřízení v územně správním uspořádání pro budoucnost preferuje.

nett

Bude pokračovat "normalizace" bytové výstavby ?

Téměř všichni urbanisté, zejména však ti, kteří se zabývali navrhováním sídlišť, znají pana architekta Františka Blažka. Když se rada Asociace počátkem ledna dozvěděla, že má přejít na MHPR jako vedoucí oddělení koncepce bydlení, vzbudilo to značné rozpaky. Asociace je nepolitická organizace a jmenování arch. Blažka hodnotila výhradně z odborného hlediska. O formě reakce rady Asociace se diskutovalo na dvou jednáních rady, než bylo rozhodnuto intervenovat u pana ministra Dyby dopisem, který uvádíme. Při osobním jednání představitelů rady s náměstkem ministra Dyby ing. J. Přikrylem bylo o stanovisku Asociace k jmenování jednáno. Zástupci rady konstatovali, že se protest týká především architekta Blažka a pokud by ho nepředvedla paní architektka Hrušková z MVS do svého odboru, proti ní samotné by Asociace neprotestovala. Pan náměstek Přikryl požádal zástupce Asociace, aby předložili konkrétní příklady činnosti arch. Blažka. Po zmíněném jednání přišla také písemná odpověď pa-

Spolupráce s ministerstvem pro hospodářskou politiku a rozvoj

Dne 20. března se setkali zástupci rady Asociace (ing. Nettwall, ing. arch. Körner, ing. arch. Falta a ing. arch. Starčevič) s náměstkem ministra pro hospodářskou politiku a rozvoj ing. Janem

na ministra Dyby, kterou rovněž zveřejňujeme.

Žádáme členy Asociace, kteří považují za vhodné přispět konkrétními případy z expertiz arch. Blažka, aby je zaslali radě.

nett

Vážený pan
ing. Karel Dyba, CSc.
ministr pro hospodářskou
politiku a rozvoj ČR
Třída krále Jiřího 65
101 60 Praha 10

Praha, 14. 2. 1991

Vážený pane ministře!

Obracíme se na Vás v záležitosti personálního obsazení odboru bytové politiky, který převzalo Vaše ministerstvo z bývalého Ministerstva výstavby a stavebnictví ČR.

Zalostná podoba bytové výstavby a sídlišť minulých desetiletí je předmětem všeobecné kritiky, počínaje těmi, kdo tam bydlí a konče prezidentem republiky. Je tedy s podivem, že řízením této problematiky byli pověřeni na Vašem ministerstvu titíž lidé, kteří mají na tomto stavu podstatný podíl. Konkrétně se to týká paní ředitelky ing. arch. Jarmily Hruškové, ale zejména ing. arch. Františka Blažka. Tento "odborník" je přímo proslulý mezi všemi, kdo přišli do styku s projektováním sídlišť, jako osoba představující tzv. "státní expertizu" sídlištní bytové výstavby. Můžeme Vám předložit desítky příkladů jeho "působení", jejichž výsledkem jsou podstatně horší realizace, než o jaké se projektanti v omezených možnostech snažili.

Po dohodě s vedením Obce architektů a poradcem pana prezidenta ing. arch. M. Masáka se na Vás obracíme a sdělujeme Vám, že pro urbanisty a architekty je toto personální obsazení nepochopitelné a nebudí důvěru, že se podoba naší bytové výstavby změní.

Srdečně zdraví

ing. Karel Nettwall
předseda

MINISTR PRO HOSPODÁŘSKOU POLITIKU
A ROZVOJ ČESKÉ REPUBLIKY
Ing. Karel Dyba, CSc.

V Praze dne 14. března 1991
C.j. 151/5E/91

Vážený pane,

dopisem ze 14. února 1991 vyjadřujete pochybnosti o vhodnosti personálního obsazení odboru rozvoje bydlení, který byl 1. února t.r. zřízen na ministerstvu pro hospodářskou politiku

a rozvoj České republiky. Funkce ředitele tohoto odboru byla svěřena Ing. arch. Jarmile Hruškové, funkce vedoucímu oddělení koncepce bydlení a bytové politiky Ing. arch. Františku Blažkovi. Těmto pracovníkům, zejména panu Ing. arch. Blažkovi přisuzujete negativní vliv na mnohá sídlišť jeho administrativním zasahováním do projektů.

Stav bydlení a kvalita bytové výstavby ve zmíněném období je důsledkem filosofie politického systému, administrativně direktivního způsobu řešení státu a jeho hospodářství, působením zmonopolizovaných investorů, dodavatelů staveb, zpracovatelů návrhů územně plánovací dokumentace obytných zón a dokumentace staveb a v neposlední řadě příslušných orgánů státní správy.

Vaše stanovisko uplatňujete téměř 4 roky po ukončení expertizní činnosti pana Ing. arch. Blažka, paní Ing. arch. Hruškové se touto činností nezabývala, na ministerstvu výstavby a stavebnictví pracovala od dubna 1988.

Podmínky nového politického systému, nastupujícího tržního hospodářství, rehabilitace soukromého vlastnictví a podnikání zcela mění vztahy v bydlení a bytové výstavbě.

Rozhodujícími činiteli v tomto procesu budou příslušné podnikatelské subjekty. Na nich a na příslušných obecních zastupitelstvech bude záviset kvalita bytové výstavby. Stát bude prostřednictvím státní bytové politiky podporovat rozvoj bydlení a udržovat v přijatelných mezích životní úroveň i nejslabších sociálních skupin obyvatel. Pro tuto činnost mají oba jmenovaní pracovníci potřebné odborné předpoklady.

Chci Vás ubezpečit, že při jmenování do vedoucích funkcí vždy přihlédnu jak k odborným, tak mravním kvalitám navrhovaných pracovníků a současně vycházím z názoru, že nelze působit křivdu člověku a zpochybňovat jeho způsobilost pouze proto, že byl ve funkci i před rokem 1989.

Zároveň Vás chci ujistit o zabezpečení odpovídající spolupráce s Asociací pro urbanismus a územní plánování v rámci pracovní náplně jmenovaného odboru.

S pozdravem

Vážený pan
Ing. Karel Nettwall
předseda Asociace pro urbanismus
a územní plánování
Praha

Na vědomí:
Vážený pan
Ing. arch. Miroslav Masák
kulturní sekce
Kanceláře prezidenta ČSFR
Praha

Budoucnost urbanistických středisek

Urbanistická střediska jsou v důsledku zrušení krajů a stavu Stavoprojektů, kam jsou zařazena, ve své existenci nejvíce ohrožená urbanistická pracoviště.

Rada Asociace předvíдалa tuto situaci a v srpnu loňského roku vyvožala o budoucnosti středisek jednání s ministerstvem životního prostředí. Náměstek ministra pan architekt Říha nabídl střediskům výhodné řešení, že je MŽP převezme (snad redukované) jako rozpočtové organizace (viz dopis panu ministru Moldanovi a odpověď náměstka Říhy uveřejněné v "Aktualitách"). Možná, že jednání bylo předčasné, protože na této formě se tehdy nesjednotila všechna střediska. Některá jednoznačně preferovala komerční působnost.

Od počátku tohoto roku se dostávají Stavoprojekty do stále větších existenčních potíží. Do současné doby klesl počet pracovníků STP, ale i US asi na 60% loňského stavu. První rozpad projektového ústavu nastane na konci pololetí v Brně. Urbanistická střediska mají také potíže se získáním zakázek hlavně z důvodů nevyřešení financování ÚPD (byla zrušena účelová vázanost prostředků na územní plánování, ale obce dosud nemají vlastní prostředky).

Rada Asociace se znovu pokusila zachránit tato pracoviště jako nositele znalostí o území a osvědčené komplexní týmy. Nejprve jednala o možné formě existence s hospodářským ministerstvem, které však faktickou pomoc poskytnout nemohlo a pak na kritickou situaci upozornila nového ministra životního prostředí ing. Dejmala, který opodstatněnost trvání US plně akceptoval.

9. dubna uskutečnila Asociace poradu vedoucích urbanistických středisek s náměstkem Říhou. MŽP je přesvědčeno, že je třeba alespoň přechodně tato pracoviště v redukované podobě udržet a učinilo první nezbytné kroky. Pokud se podaří v rámci resortu MŽP "ušetřit" odpovídající počet míst a tedy prostředků, budou působit US do roku 1993 jako rozpočtová pracoviště MŽP. Přitom by bylo možné, aby působila US také komerčně. Reálnost tohoto řešení ukáží nejbližší týdny.

nett

Dne 14. března 1991 se v Ústí nad Labem sešli členové ústecko-chomutovské regionální skupiny Asociace.

Skupina na závěr svého jednání přijala závěry, které otiskujeme v plném znění.

Účastníci

- 1) vyjadřují vážné znepokojení nad dosavadním přístupem MŽP, MHPR a dalších orgánů k vytváření, prosazování a posilování nového po-

- jetí integrovaného plánování
- 2) vyjadřují znepokojení nad současným stavem útlumu a rozpadu koncepčních pracovišť oboru
- 3) požadují informovat prostřednictvím rady Asociace příslušné orgány ČNR, vlády ČR a MŽP ČR o příčinách a zejména o důsledcích útlumu a rozpadu koncepčních pracovišť v regionu
- 4) podporují požadavek na zachování koncepčních pracovišť ústecko-chomutovského regionu vzhledem k nezbytnosti kontinuity územního plánování jako soustavné činnosti, k tomu žádají podporu Asociace a MŽP ČR
- 5) požadují svolání mimořádné konference Asociace do konce května tohoto roku za účasti kompetentních zástupců výboru ČNR pro urbanismus a životní prostředí, vlády ČR, MŽP, MHPR, MV ČR k projednání kritické situace, v níž se náš obor v současné době nachází
- 6) budou informovat o současné znepokojivé situaci příslušné orgány státní správy a místní samosprávy v regionu a společně s nimi hledat vhodná řešení

OBEC ARCHITEKTŮ

Praha 1 – Malá Strana, Letenská 5
(u stanice metra – Malostranská)

NABÍZÍ PRO VEŘEJNOST SLUŽBY

■ Xerografické kopírování
plánů a výkresů formátů A3–A0
v měřítku 1 : 1

■ Kopírování předloh A4–A3
v libovolném měřítku
(1 : 1, zmenšování, zvětšování)

OTEVŘENO

8–12 a 13–16 hodin (pátek 13–15)

☎ 53 56 60

konference

URBANISTICKÝ PROSTOR 91

se uskuteční 18. a 19. června 1991 v prostorách domu ČSVTS v Praze na Novotného lávce.

Základní tematické okruhy referátů jsou:

- urbanistický prostor v historii
- současná teorie urbanistického prostoru
- praktická zkušenost z tvorby
- plánování a řízení tvorby prostoru
- urbanistický prostor pro 21. století

Konferenci pořádá agentura BOVA a fakulta architektury ČVUT Praha, zájemci se mohou přihlásit na adrese BOVA, Dejvická ul. 30, Praha 6, psč 16000, tel. 323039.

ISO CaRP - International Society of City and Regional Planners
AIU - Association Internationale des Urbanistes
IGSRP - Internationale Gesellschaft der Stadt- und Regionalplaner

Většina členů Asociace nemá o ISO CaRPu ponětí. Nebude tedy na škodu si na tomto místě několik větami říci něco z historie.

Založení ISO CaRPu předcházela více než 10 let trvající snaha, odvíjející se od 22. kongresu IFHP (International Federation for Housing and Planning), který se konal v roce 1954 v Edinburhu. Na něm předložila skupina odborníků návrh na založení stálého výboru profesionálních urbanistů a plánovačů. V září 1955 na zasedání rady IFHP v Bordeaux byl ustaven stálý výbor profesionálních urbanistů SCPP. V následujících 10 letech se SCPP jako součást IFHP věnoval zvláště ryze profesionálním otázkám stavu profese, výkonu profese, její role v budoucnosti a podobně.

Na zasedání Akademie architektury 23. ledna 1965 v Amsterdamu byla založena ISO CaRP. Do funkce presidenta byl zvolen Sam van Embden (NL), jedním ze tří vicepresidentů se stal i Jiří Hruza.

ISO CaRP je nevládní organizací, udržující oficiální styky s UNESCO a Radou Evropy. Spolupracuje se všemi mezinárodními organizacemi, které se zabývají obdobnou problematikou, zvláště s IFHP, ICOMOS a Mezinárodním svazem architektů UIA.

Od svého založení uspořádala 26 kongresů (každoročně jeden, naposledy v září 1990 ve Varšavě), k různým dílčím tématům bylo uspořádáno nepočítané množství seminářů.

ISO CaRP sdružuje v současné době zástupce 49 zemí v řadách svých členů, členství může být individuální nebo kolektivní.

Rada naší Asociace navázala kontakt se sekretářem ISO CaRPu a hodlá po projednání na 1. výročním shromáždění Asociace podat přihlášku Asociace za kolektivního člena ISO CaRPu (roční poplatek činí 2,- Dfl za osobu).

Výbor ISO CaRPu kladně reagoval na pozvání do ČSFR a tak se v lednu 1992 uskuteční v Praze jeho zasedání.

Adresa sekretariátu ISO CaRPu

Mauritskade 23, 2514 HDT The Hague,
The Netherlands (Nederland)
tel 31 70 346 2654
fax 31 70 361 7909

star

rada

Hlavním bodem programu 10. schůze rady Asociace dne 19. února 1991 bylo v návaznosti na závěry 9. schůze projednání stavu oboru. Pokračovaly diskuse o nejučinnější formě tlaku Asociace na kompetentní místa na úrovni české vlády, znovu se hovořilo o dopise předsedovi vlády P. Pithartovi. Nakonec - při očekávání jmenování I. Dejmala novým ministrem životního prostředí - rada doporučila nejprve navázat kontakty na ministerské úrovni s tím, že se uvidí...

Stabilní pozornost věnuje rada otázkám legislativy. Při jednáních pravidelně podávají informace K. Nettwall, M. Körner a P. Starčevič.

Zvláštní pozornost byla 19. února věnována situaci krajských urbanistických středisk.

Na zasedání rady byl zvolen do funkce místopředsedy Jaroslav Josífek (tato funkce byla uvolněna v souvislosti s odchodem V. Mencla z rady).

Na 11. schůzi rady dne 26. března 1991 byla dominantním bodem programu příprava na setkání delegace Asociace s panem ministrem Dejmalem.

Rada se již poněkolkrát zabývala fungováním pracovních skupin a opět konstatovala, že skupina pro rozvoj zahraničních kontaktů a skupina pro tisk a informace vůbec nezačaly pracovat. Rada navrhla požádat o pomoc členy Asociace prostřednictvím Aktualit.

12. schůze rady se konala 30. dubna 1991. Karel Nettwall seznámil radu s jednáním u ministra Dejmala a zhodnotil je jako velmi pozitivní a příjemné.

V další části schůze se hovořilo o krocích MZP ČR k záchraně regionálních urbanistických středisek.

Hlavním bodem jednání byla příprava výročního shromáždění Asociace.

V souvislosti s kritickou situací útvarů hlavních architektů měst pověřila rada R. Mundila svolat ještě před výročním shromážděním reprezentanty ÚHA a projednat za účasti zástupců MZP ČR současnou situaci s pokusem nalézt účinnou cestu centra k tomu, aby jednotlivá městská zastupitelstva postupně útvary hl. architektů nerušila.

star

Aktuality

se sice stále připravují doslova na kolena, po večerech a ve volném čase, ale to je technický a organizační problém. Snad se jej podaří dříve či později uspokojivě vyřešit.

Problémem však je nedostatek textů od autorů. Český řečeno - občas není co otisknout. A proto, aby bylo co otiskovat a aby tudíž "aktuality" nebyl pouze trapný název jistého dvouměsíčníku, ale aby Aktuality mohly být skutečně aktuální, je třeba je krmit. A díky tomu mohou vycházet třeba jednou za

dva nebo tři týdny. To už by šlo, ne?
Takže, prosím Vás, neváhejte a pište, jistě je o čem.

(Možná, že se Aktuality rozjedou tak mistrovsky, že se z nich staně opravdový spolkový časopis a bude moci platit autorům i honoráře ...)

star

Rada Asociace se obrací na členy s výzvou a prosbou o pomoc. Dosud nezačaly pracovat skupiny pro zahraniční kontakty a pro tisk a informace. Čím dále, tím více je znát absence těchto aktivit. Jde o pole doslova neorané. Každá dobrá řada je vítána! Daleko vítanější je seriózní nabídka k aktivní práci v některé z těchto dvou skupin. V současné složité situaci je to pochopitelně otázka osobního obětování se, ale z hlediska dlouhodobého to stojí za to. Neváhejte a dejte o sobě vědět!

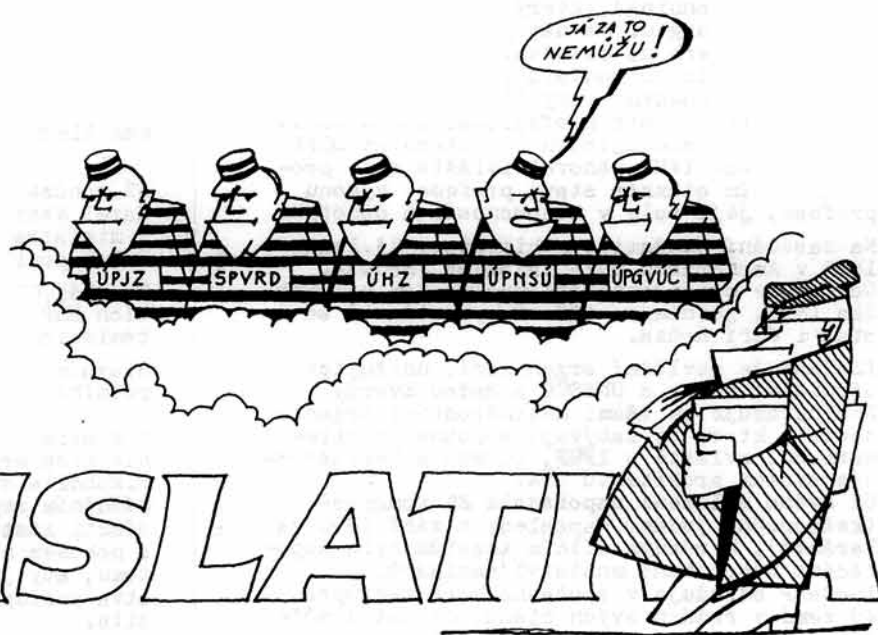
KOMORA

Zprávu o tom, že projednávání návrhu zákona o komoře "narážilo" na úrovni legislativní rady vlády ČR na vcelku očekávané překážky, jste již asi slyšeli. Nicméně práce na tvorbě vnitřních předpisů budoucí komory pokračují. Svou práci postupně zahájily další pracovní skupiny.

Obdobně jako v minulém čísle Aktualit i nyní vyzývám všechny, kteří chtějí svými znalostmi nebo vlastnictvím zajímavých zahraničních materiálů přispět k pracem na sestavení zvláště honorářového řádu pro urbanistické práce, ať neváhají a přihlásí se nebo alespon své náměty zašlou písemně.

Nejaktuálnější je nyní otázka nového ceníku. Starý nevyhovující ceník je stále v platnosti. Při tvorbě nového bude třeba, aby při konkretizaci bylo uplatněno co nejširší spektrum názorů - alespon podle zkušenosti z tvorby honorářového řádu pro obor pozemní stavby.

star

LEGISLATIVA

Legislativní skupina Asociace zpracovala v poslední době dva materiály, které se dotýkají malé i velké novely stavebního zákona.

Tzv. malá novela zákona by měla odstranit nesoulad platného zákona č.50/76 Sb. (o územním plánování a stavebním řádu) s jinými předpisy, které vstoupily v platnost v období 1990 - 1991. Jde zejména o tyto:

- ústavní zákon č.100/90 Sb. - vymezuje pojem vlastnictví
- ústavní zákon č.556/90 Sb. - vymezuje kompetence federace a republik
- ústavní zákon č.23/91 Sb. - listina ústavních práv a svobod
- zákon o obcích č.367/90 Sb.
- zákon o okresních úřadech č.425/90 Sb.

- zákon o hl.městě Praze č.418/90 Sb.
- zákon o soukromém podnikání č.105/90 Sb.
- novela hosp.zákoníku č.103/90 Sb.
- vládní nařízení č.475/90 (o stavebních úřadech)

Předmětem práce skupiny bylo vypracovat "malou" novelu vyhlášky č.84/76 Sb. (o územněplánovací dokumentaci a územněplánovacích podkladech), která jako předpis bude v kompetenci republik - to znamená, že gestorem bude v České republice ministerstvo životního prostředí.

Na základě požadavku odboru územního rozvoje MZP ČR zpracovala legislativní skupina Asociace "novelu" této vyhlášky, která znamená podstatné zjednodušení a zredukování předpisu. Podkladem byl materiál, zpracovaný ing.arch.V.Soukeníkem pro Federální vý-

bor pro životní prostředí, dokončený v závěru lonského roku (informace byla přednesena na karlovarské konferenci).

Návrh Asociace byl prostřednictvím členů a spolupracovníků legislativní skupiny rozšířen na většinu urbanistických pracovišť.

Hlavní pozornost byla zaměřena na "velkou" novelu stavebního zákona. Po rozporuplném jednání legislativní komise federální vlády bylo dohodnuto mezi zástupci MZP ČR, Výboru pro ŽP SR, Obce architektů, Spolku architektů Slovenska a Asociace pro urbanismus a územní plánování, že odborná sdružení předloží vlastní návrh "filosofie" nového zákona. Na těchto pracích se podíleli rovněž pracovníci kabinetu teorie architektury VÚVA Praha.

Výsledkem těchto prací jsou dva materiály, které byly předány místopředsedovi federální vlády P. Rychetskému a předsedovi legislativní komise vlády.

(Plné znění obou dokumentů je uvedeno jako pokračování tohoto příspěvku)

Obecným problémem legislativy jsou problémy s provázaností jednotlivých zákonů, v našem případě se to týká především zákonů systémově souvisejících s naším oborem. V současné době jsou ve fázi schvalování nebo projednávání zákony o půdě, o životním prostředí, o odpadech, o ochraně přírody, o ochraně památek, o regionální politice a další.

Ne vždy se daří získat projednávané podklady a je prakticky vyloučeno zpracovávat ke všem návrhům stanoviska Asociace. V každém případě předpokládáme nadále intenzivní a aktivní účast při všech pracích, souvisejících s "Kodexem stavebního zákona".

mkÖR

Vážený pan
JUDr. Pavel Rychetský
místopředseda vlády ČSFR
P R A H A

V Praze dne 11. dubna 1991

Vážený pane místopředsedo,

dovoluji si Vás informovat o tom, že jsme v návaznosti na jednání zástupců Obce architektů, Spolku architektů Slovenska a Asociace pro urbanismus a územní plánování se zástupci dočasné komise Legislativní rady vlády ČSFR pro přípravu stavebního zákona, uskutečené 18.3.1991, vypracovali pro potřeby této komise společné stanovisko našich odborných organizací.

Toto stanovisko, které Vám v příloze zasíláme, specifikuje naše výhrady vůči dosavadní přípravě nového stavebního zákona i vůči textu Návrhu koncepce nové právní úpravy územního plánování a stavebního řádu. Naše stanovisko vychází z radikálně změněné společenské situace, snaží se uplatnit principy Evropské charty územního plánování a překonat dosavadní dvojkojnost systému územního a oblastního plánování.

Vážený pane místopředsedo, vzhledem k závažnosti předmětné problematiky a důsledků z ní vyplývajících jsme připraveni v případě Vašeho zájmu Vám podat bližší výklad k našemu stanovisku; pokládali bychom si za čest, jestliže bychom tak mohli učinit při osobním setkání s Vámi.

Děkujeme za zájem a pochopení a zůstáváme s uctivým pozdravem

doc.ing.arch. Štefan Šlachta, CSc.
předseda SAS

ing.akad.arch. Alena Šrámková
předsedkyně DA

ing. Karel Netthall
předseda AUPP

I. ÚVOD

Dosavadní Návrh koncepce nové právní úpravy z února t.r. zpracovaný dočasnou komisí Legislativní rady vlády ČSFR se - přes veškerou užitečnost některých jeho jednotlivých částí - nejeví jako ucelená koncepce. Návrh zejména postrádá jasnou a srozumitelnou filozofii - totiž explicitně vyjádřený smysl, cíle, cesty a souvislosti nové právní úpravy. Jednotlivá ustanovení bez tohoto rámce figurují jako vytržené z kontextu, není zcela zřejmý jejich smysl ani zamýšlené důsledky.

Přitom však nová kvalitní právní úprava na úseku Územního plánování a stavebního řádu je svrchovaně důležitá - má totiž vytvořit rámec pro činností forující sám životní prostor celé společnosti i každého jejího člena. To samozřejmě neznamená, že sama tvorba prostoru, prostředí, staveb a krajiny by měla být nějak důsledně legislativně reglementována. Naopak je třeba ustanovit jen právé takové meze, v nichž nejlépe budou probíhat procesy jinak přirozené a spontánní, ovšem bez nežádoucích kontroverzí a kolízi.

Pro určení správné míry a způsobu právní úpravy je však nezbytná jasně formulovaná koncepce, která v této fázi legislativní přípravy může zcela odhlížet od legislativně technických problémů a plně se může soustředit na sám předmět úpravy, jeho povahu, smysl a nároky.

V započaté přípravě nové právní úpravy je však zapotřebí urychleně pokračovat; je třeba shodnout se na principech a ty jasně formulovat, je nutno povznést se nad veškeré případné skupinové či osobní rozepře a dospět ke kvalitní koncepci - slučitelné s vyspělou evropskou civilizací, která musí být celkovým rámcem i korektivem tohoto snažení.

II. VYCHODISKA

- 1) Zcela neopomenutelnou okolností nové právní úpravy v oblasti územního plánování a stavebního řádu je radikálně změněná společenská situace, v níž k přípravě této úpravy dochází člověk tu již není kvůli systému, nýbrž systém kvůli člověku.
- 2) Z toho vyplývá prioritní lidské a občanské svobody, nezadatelnost lidských práv, neopomenutelnost lidské dimenze a nevyhnutelnost demokratické samosprávy lidského společenství.
- 3) I organizace a utváření hmotného světa musí být tudíž postaveno na těchto prioritách, musí podléhat pravomoci samosprávy - ať už na úrovni federace, republiky, regionu či jednotlivých obcí.
- 4) Zásadním způsobem se do sféry územního plánování a stavebního řádu promítá rovněž problematika životního prostředí, která zejména během posledních dvaceti let prokázala svou svrchovanou realnost a neopomenutelnost, je to vsukku otázka života a smrti a podle toho s ní musí být zacházeno.
- 5) Po letech a desetiletích tragicky neúspěšných technokratických a ekonomistních přístupů je mimo to zřejmé, že životní prostor má rovněž celou řadu humanitních dimenzí z oblasti kulturní, sociální, mravní a duchovní, proto nemůže územní plánování chápat pouze jako předjímání a organizování technologických a hospodářských procesů v prostoru, nýbrž je třeba ho vidět jako předjímání samotného života. Z toho však nutně vyplývá požadavek odbornosti (a tedy multidisciplinárnosti), citlivosti a zdrženlivosti; kritériem je přitom kvalita lidského života.
- 6) Svoboda jednotlivce a společnosti však nemůže ve sféře územního plánování a výstavby nabývat forem zcela neregulované spontánní - to by (při potenci moderní civilizace) ve svých katastrofických důsledcích znamenalo naopak faktické výrazné omezení svobody člověka; žádoucí je tudíž přiměřeně korigující a vzájemně harmonizující mechanismus kontrolovaný demokratickou samosprávou.
- 7) V tomto smyslu není tedy územní plánování ničím svazujícím, je naopak projevem jedné z základních specifických lidských činností - totiž intencionality, tedy schopnosti předvídat a účelně korigovat příští vývoj.
- 8) Takto pojeté plánování však není založeno na direktivním předurčování, nýbrž na pouhém vytváření hlavních os a mezí; v jejich rámci se posléze mohou odehrávat zcela neplánované, a tudíž přirozené děje, vycházející z invence jedinců, spontánnosti společenství a nezávislého řádu přírody.
- 9) Územní plánování tedy nemůže být v žádném případě činností direktivní, nýbrž zásadně jen regulační, rovněž tak projektční, schvalovací a realizační procesy ve výstavbě by měly mít potřebnou míru volnosti pro uplatnění postupného vývoje názorů a průběžné uplatnění tvůrčí invence stavebníka i projektanta.
- 10) Demokratická územní plánování musí nalézt svůj odraz i v možnosti změnit územní plánovací dokumentaci; musí existovat mechanismus umožňující zcela běžně provádět dílčí inovace a aktualizace plánů.
- 11) Území je jedinou (integrální) společnou průmětnou pro všechny životní činnosti lidí i společnosti (je vystaveno vlivům jedinců, institucí, trhu, místních specifík, ekonomie atd.), nemůže být tudíž plánováno po několika nezávislých liniích, stejně tak neschou být některé plánovací aspekty a priori nadřazovány jiným.
- 12) Musí tedy existovat jeden jediný komplexní systém plánování území; ten samozřejmě nebude totálně postihovat všechny děje v území (mnohé půjdou díky své povaze zcela mimo územní plánování), avšak ty, které mají významný prostorový aspekt,

bude vzájemně harmonizovat.

- 13) Tento systém územního plánování musí přitom po procesní stránce v maximální možné míře respektovat přirozené procesy srozumění mezi lidmi, minimálně je omezovat a naopak jim napomáhat, poskytovat mechanizmus a algoritmy pro překonání patových situací, resp. pro jejich prevenci.
- 14) Předpokladem reálného fungování takového systému je správně koncipovaná součinnost samosprávy se státní správou, přičemž první je elementem převážně demokratickým a druhá odborným.
- 15) Konečně je zapotřebí při koncipování nového systému územního plánování a stavebního řádu velmi pozorně sledovat evropský kontext; dokumentem zásadní důležitosti je Evropská charta územního (prostorového) plánování, přijatá zeměmi evropské dvanáctky, důležitým inspiračním zdrojem je pak německý důmyslný a fungující systém územního plánování.

III. K VLASTNÍ KONCEPCI

A/ ad: Územní plánování

/ terminologická poznámka: Již tradiční termín "územní plánování" zdá se být dostatečně výstižný, neboť vskutku běží o území (ve smyslu žitého prostoru) a o jeho plánování (ve smyslu klázení nezbytných mezi a vzájemné harmonizace); naopak termíny "velký územní celek", "sídelní útvar", "sídllo", "zóna" jsou krajně problematické svou odcizeností obecnému jazyku/

- 1) Územní plánování musí tvořit ucelený systém od úrovně obce po úroveň kontinentu - jediné tak může plnit svůj účel, tedy celkovou harmonizaci prostředí, jinak bude disfunkčním torzem.

- 2) V tomto rozpětí existuje šest základních plánovacích úrovní:

- část obce (dříve "zóna")
- obec (sdružení obcí)
- region
- republika (země)
- federace
- Evropa

- 3) Na těchto úrovních musejí vznikat ty územní plány, které jsou pro danou úroveň relevantní.

- 4) Základem tohoto systému je obec - jako autentické samosprávné společenství spravující svůj prostor (obci se v tomto smyslu rozumí jakýkoliv samosprávný útvar počínaje nejmenší vsí a konče velkoměstem), lze předpokládat sdružování obcí k některým činnostem (včetně územního plánování); takové sdružování je žádoucí - napomáhá koordinaci a odbornosti; na obecní úrovni jsou zapotřebí dva typy plánů:

- celkový (rozvojový) územní plán obce /sdružení obcí/- řeší funkční využití jednotlivých ploch

- podrobný územní plán části obce - řeší způsob využití jednotlivých pozemků pomocí regulačních parametrů

- 5) Pouze nezbytné celostátní zájmy v území musí být řešeny na úrovni federace, resp. republik (zemí); i tyto jsou však projevem celostátní samosprávy a jsou nezbytné pro celkovou harmonizaci na úrovni státu (hlavní dopravní trasy a rozvojové osy, aglomerace a pod.).

- 6) Mezi celostátní a obecní úrovní je spojovací článkem region

- vzniká buď spontánně jako sdružení obcí v rozsáhlejší oblasti (a ze společného zájmu)
- nebo administrativně - rozdělením území státu na soustavu regionů

V obou případech je však region rámcem pro samosprávnou územní plánovací iniciativu zdola, nikoliv pouze prostředkem státní správy v území.

- 7) Územní plán na vyšší plánovací úrovni je vždy závazný pro územní plán na nižší plánovací úrovni, stanovuje však pouze nezbytné vstupy či mantinely pro nezávislou územní plánovací politiku na nižší úrovni, podrobný územní plán části obce (regulující využití pozemků) je závazný pro územní a stavební řízení.

- 8) Musí být upraven zcela standardní mechanismus změnového řízení územního plánu: zodpovědná změna územního plánu není nezáhodnou vyjímkou, nýbrž praktickým nástrojem doplňování a aktualizace.

- 9) - Územní plán na úrovni obce (sdružení obcí) pořizují a schvalují samosprávné orgány obce (obcí)
- Územní plán na úrovni regionu pořizuje regionální sdružení
- Územní plán na úrovni republik (zemí) a federace pořizují příslušné vlády a schvalují příslušné zákonodárne sbory
- Územní plánovací koordinace na evropské úrovni probíhá cestou bilaterálních jednání nebo prostřednictvím kolektivních evropských orgánů

- 10) Nad respektováním vyššího územního plánu nižšími dozírají příslušné orgány státní správy (ministerstva, okresní úřady); jejich kladné stanovisko je nutnou podmínkou, aby územní plán mohl nabýt právní moci; proti zápornému stanovisku existuje možnost odvolání u vyšší správní instance, resp. u správního soudu; obce připomínají územní plány regionů, regionální sdružení připomínají územní plány republik, republiky připomínají územní plán federace.

- 11) Pořízení územního plánu obce není povinné, je však žádoucí; náklady spojené s pořízením územního plánu nese pořizovatel, nic však nesmí bránit tomu, aby mohl být k pořízení územního plánu stimulován různou formou účelových dotací, podmíněných podpor a pod.

- 12) Pořízení územního plánu je především politickým aktem; územní plán je nástrojem samosprávné moci; zadání územního plánu proto formuluje samosprávný orgán, zadává je odbornému

zpracovateli. Ten předkládá návrh územního plánu, po projednání s veřejností a příslušnými orgány je tento schvalován samosprávným orgánem - pořizovatelem.

- 13) Ve složitějších případech, ve zdůvodněné časové tísni apod., lze místo územního plánu pořídit nejprve územní koncepci, která umožní vyřešit komplikované vazby na obecnější úrovní, resp. umožní pořizovateli, aby dříve získal potřebný podklad pro svou rozhodovací činnost.

- 14) Územní plány federace, republik (zemí) a regionů jsou nástroji pro vzájemnou harmonizaci parciálních plánů a koncepcí (hospodářských, ekologických, sociálních a kulturních); jednotlivá odvětví musí být podřízena komplexní koncepci, žádné nemůže a priori převažovat nad ostatními; bez akceptování parciálních nároků příslušným územním plánem nelze tyto nároky uplatňovat vůči samosprávným orgánům.

- 15) Nástrojem převádějícím územní plán do života je územní řízení; jestliže je zpracován podrobný územní plán části obce (regulační), může být územní řízení zjednodušeno; jestliže neexistuje platný územní plán, nahrazuje územní řízení územní plánovací činnost a územní rozhodnutí podléhá schválení orgánem obecní samosprávy.

- 16) Osobní odpovědnost za odbornou úroveň zpracování územního plánu musí převzít osoba k tomu způsobila (architekt s právem autorizace pro obor územního plánování); lze předpokládat, že účelové sdružené obce budou vytvářet společný odborný orgán pro územní plánování; tato forma je žádoucí, neboť dává dobré předpoklady pro soustavné sledování vývoje území a soustavnou práci na územním plánu.

B/ ad: Stavební řád

- 1) Předmětem právní úpravy jsou zejména:

- procesní pravidla pro přípravu a realizaci staveb
- obecné technické podmínky

- 2) Obecné technické podmínky musí být zpracovány s ohledem na dřívější tuzemskou tradici stavebního práva, po analýze současných příslušných ČSN a důkladném přihlednutí k evropským právním úpravám a technickým normám.

- 3) Základem schvalovacího procesu jsou:

- řízení o umístění stavby (územní řízení) - viz "územní plánování"
- řízení o stavebním povolení (stavební řízení)
- kolaudační řízení

- 4) Součástí žádosti o rozhodnutí o umístění stavby je dokumentace zamýšlené stavby ("návrh stavby"), tato dokumentace musí být autorizována způsobem osobou, která přebírá odpovědnost za odbornou úroveň jejího zpracování (u pozemních staveb architekt, u inženýrských staveb stavební inženýr; orgán pověřený územním řízením může i u inženýrských staveb vyžadovat účast autorizujícího architekta).

- 5) Od územního řízení může být upuštěno, jestliže je pro danou lokalitu zpracován podrobný regulační plán; pověřený orgán je však povinen v těchto případech na žádost stavebníka vydat závazné stanovisko k jeho stavebnímu záměru (součástí žádosti je i v tomto případě "návrh stavby").

- 6) Příslušný způsobilý projektant - zodpovědný autor návrhu stavby je účastníkem územního řízení.

- 7) Součástí žádosti o stavební povolení je příslušná dokumentace ("projekt stavby"); tato dokumentace musí být autorizována způsobem projektantem (pozemní stavby - architekt, inženýrské stavby - stavební inženýr; v případě technicky náročnějších pozemních staveb popř. též stavební inženýr zodpovídající za stabilitu a bezpečnost stavby, v případě význačnějších inženýrských staveb též architekt - zodpovídající za vliv stavby na prostředí).

- 8) Příslušný způsobilý projektant - zodpovědný autor projektu stavby je účastníkem stavebního řízení.

- 9) Žádost o stavební povolení musí být v souladu s podmínkami rozhodnutí o umístění stavby.

- 10) Podmínkou kolaudace je předložení dokumentace skutečného provedení stavby; tato dokumentace musí být autorizována příslušným oprávněným projektantem - autorem projektu stavby; ten potvrzuje autorizaci kolaudační dokumentace shodu provedení stavby se schváleným projektem stavby a jeho intencemi.

- 11) Příslušný způsobilý projektant - zodpovědný autor projektu stavby je účastníkem kolaudačního řízení.

- 12) Stavebník může pověřit příslušného způsobilého projektanta - zodpovědného autora návrhu (projektu) stavby, aby ho zastupoval při územním, stavebním či kolaudačním řízení.

IV. ZÁVĚR

Pouze taková právní úprava na úseku územního plánování a stavebního řádu, která přispěje k demokratičnosti, odbornosti, odpovědnosti, komplexnosti a kontinuálnosti činnosti v této oblasti, přispěje rovněž i ke skutečnému růstu kvality prostředí, ke vzájemné harmonizaci činnosti, jakož i jejich prostředků a produktů v území. Taková právní úprava je tudíž srvcované žádoucí, velmi záleží na její kvalitě i na včasnosti jejího přijetí. Stavební konjunktura, kterou lze očekávat v příštích letech jako projev úspěšné ekonomické reformy, by již měla probíhat za účinnosti nových legislativních pravidel. Je tedy potřebné neprodleně ustavit pracovní tým - odborně fundovaný jak ve sféře legislativní, tak v oblasti předmětné problematiky. Vzhledem k tomu, že společnou průmětnou veškeré územní plánovací a stavební činnosti je životní prostředí, jeví se jako poměrně účelné, aby legislativní péče o tyto obory byla i nadále svěřena ústřednímu orgánu státní správy na úseku životního prostředí.

(Praha, duben 1991)

NÁVRH NOVÉ KONCEPCE PROSTOROVÉHO PLÁNOVÁNÍ

I. ÚVOD

Dosavadní návrhy nové koncipovaných předpisů, dotýkajících se problematiky územního plánování a stavebního řádu postrádají jasně formulovaná východiska, založená v širší a hlubší reflexi předmětu a důvodnosti takové úpravy. Je to zarážející tím spíše, že se jedná o sam prostor a čas lidského bytí v přirozeném světě.

Hluboce retardace rovněž působí deformace právního vědomí společnosti. Snaha upravit právními normami veskeré myslitelné skutečnosti společenské existence vedla v minulosti k absolutizování role práva a při souběžné nadměrné specializaci a separátnosti oborových právních úprav k nesmyslnému hromadění předpisů, vzájemně se kritických, kontroverzních a terminologicky nesjednocených. Důsledkem byl nutně stav sebeúčelného vývoje práva, izolovaného postupně od vnějších vztahů a sjejičícího se s reálným světem společenství.

Máme-li se vypořádat s výhledem a chceme-li formulovat současně nové koncepte územního plánování, musíme si především ujasnit některé zásadní duchovní skutečnosti: v jejich celistvosti, reflektovat sledovaný problém a teprve poté přistoupit ke krokům konkrétnějších a poději zcela konkrétním. Až po vniknutí do problému a po jeho syntetickém uchopení (tedy mnohé analytické kroky již byly učiněny, jak vyplývá z následujícího). lze definovat jednotlivé části ve vzájemných vztazích.

Je to žádoucí tím spíše, že nyní v celé Evropě a ve světě vůbec dochází k postupné zásadní proměně lidského přístupu k přirozenému světu (k proměně duchovního paradigmatu), iniciované nezvratitelnými důsledky lidské činnosti na prostor, s hrozbou případného možného zániku civilizace. Výrazem této proměny je rozsáhlá teoretická diskuse, vedená průběžně a s různou intenzitou ve světě již od konce dvacátých let. Řada evropských států přistoupila v osmdesátých letech k zásadním změnám v pojetí prostorového plánování, jejímž principálním přínosem je snaha vrátit smysl osobnímu lidskému činu, odpovědnému lidskému rozhodování, vědomému a předvídatelnému.

Prostorové plánování představuje v tomto smyslu integrovaný systém, odstraňující negativa u nás existujícího paralelního působení územního a bývalého oblastního (regionálního) plánování.

Dosavadní návrh a jím sledovaný záměr je vkročením do středu problému, aniž bylo reflektováno, co chceme, co sledujeme, co potřebujeme, tedy to, co je skutečným cílem, k němuž máme svým srozuměním. Námí předkládaný návrh chce zamezit stále přežívajícímu administrativnímu myšlení centralizujícího typu.

Tento návrh si rovněž klade za cíl přelimitární vymezení problému, naznačující smysl a směřování budoucí úpravy prostorového plánování. Pokouší se o hlubší systémový přístup, jehož intenzivní příprava a vypracování si vyžadují asi roční týmovou práci. Navrhujeme proto pro přechodné období deregulační přístup, to jest používat dosavadní právní úpravu, avšak restrukturovat ta ustanovení, která jsou zjevně v rozporu s novou skutečností.

Žádná, byť sebeumněji konstruovaná právní úprava, nevytváří prostorový plán, nýbrž pole pro svobodné uplatnění tvůrců v procesu tvorby v souladu s potřebami všech vrstev společnosti.

ZÁKLADNÍ PRINCIPY PŘÍSTUPU K PROBLÉMU

- princip univerzality a integrity (syntetičnost, systémová komplexnost a interdisciplinárnost)
- princip hierarchičnosti časoprostoru
- princip intencionality (předvídatost a plánování)
- princip ekumenismu (srozumění a synergie)
- princip autonomie (demokracie, samospráva, decentralizace, diferenciacie a debyrokratizace)
- princip odbornosti a odpovědnosti

III. SYSTÉMOVÁ VÝCHODISKA

1/ VĚCNÁ

prostor (časoprostor) - reálný svět (v čase), pro nějž je

definován předmět uvažované právní úpravy komplexního prostorového plánování

prostorové úrovně - prostor (časoprostor) uvažován jako kontinuum, které lze pro účely prostorového plánování dále dělit podle principu hierarchičnosti - pro jednotlivé úrovně prostoru by měla být rozhodující relativní uzavřenost definovaná identitou a účelností

regionalita - jedna z forem hierarchizace prostoru, vzhledem k podstatě prostorového plánování velmi významná děje v prostoru - časový prvek časoprostorového kontinua; členíme je ve smyslu inovačních teorií podle charakteru

- 1/ chod (prostá obnova stavu prvků prostoru) a
- 2/ vývoj (zeřna stavu prvků prostoru), přičemž

rozlišujeme a/ rozvoj b/ útlum (v tomto hrubém členění abstrahujeme zatím od subtilit typu chod vývojem, vývoj chodem apod.)

cíl - projev intencionality lidské činnosti; z hlediska cíle rozlišujeme děje v prostoru na a/ uspokojivé, b/ žádoucí; - vzájemný vztah cílů, spojovaných s chodem a vývojem prvků prostoru, musí respektovat prioritu souboru cílů.

spojovaných s chodem prvků, vůči souboru cílů, spojovaných s jejich vývojem:

- smysluplnost jakékoliv inovace (tedy i záporné!) spočívá v její efektu;
- z uvedeného plyne zásada postupu od zkoumání stavu prvků, přes zformulování požadavků na jejich nový stav (pro splnění cílů, spojených s jejich novým chodem) a určení disproporcí až ke stanovení charakteristik zaddučného vývoje

(cíle prostorového plánování jsou souhrnně definovány v Evropské chartě prostorového (územního) plánování, článcích 14 - 22, jejichž znění považujeme pro naše záměrně za závazující)

nástroje realizace cílů - administrativní (územní rozhodnutí) ekonomické (zejména finanční - dotace, úvěry apod.)

prvky prostoru (složky) - nositelé dějů v prostoru; vyznačují se velkou rozmanitostí - pro naše účely je velmi zhruba agregujeme do tří základních skupin

- a/ lidé,
- b/ přirorodní prvky
- c/ umělé prvky

(uvedené členění se shoduje s pojetím Českého slovníku věcného a synonymického, jehož systematika může být dobrým instrumentem budoucí právní úpravy)

vlastnosti prvků prostoru (stránky) - rozlišujeme na:

- a/ strukturální,
 - b/ interakční - i) uvnitř jednotlivých skupin, ii) mezi jednotlivými skupinami;
- při systémovém chápání problematiky prostoru mají základní důležitost vlastnosti interakční;
- u vlastností prvků existuje pro jejich velkou rozmanitost značný terminologický chaos(!), neboť prvky bývají oprávněně předmětem zkoumání celé řady disciplín, tj. bývají nahlíženy "určitou optikou", zkoumány z určitých dílčích hledisek - odtud vede přímo a tradiční, avšak velmi zrádná cesta ke schematickému zjednodušujícímu označování vlastností prvků názvy disciplín, popřípadě základních hledisek, která používají

hierarchie prvků prostoru - prvky prostoru lze zpravidla chápat jako hierarchickou skladbu celků a jejich částí (na mnoha rozlišovacích úrovních - stále máme na mysli prvky chodu prostoru (prostorových celků); jde tedy o hierarchii (resp. hierarchizaci) prostoru, jeho prvků, vlastností těchto prvků a tedy i vztah mezi nimi (různé druhy interakcí)

komplexnost - tento pojem považujeme za nutné rehabilitovat, neboť má hluboce systémový aspekt, pokud není nepravě(!) ztotožňován s pojmem totality všech prvků a jejich vlastností; takový výklad je ze systémového hlediska nepřijatelný - komplexnost je třeba chápat ve smyslu všech podstatných prvků a jim odpovídajících podstatných vlastností a všech podstatných hledisek řešení - a je věcí řešitele (ať je jím kdokoli!), aby tuto podstatnost rozkryl a zjednodil

systémovost interpretace chodu prostorových celků - předpoklad pro uspokojivé myšlenkové uchopení jejich vývoje, resp. pro uchopení problematiky plánování tohoto vývoje

plánování - výraz skutečnosti, že lidská činnost nemá pouze instinktivní, nýbrž (a zejména!) i n t e n c i o n á l n í charakter; plánování je projevem této intencionality, je myšlenkovým přesahováním do budoucna

usměrňování vývoje v nejjširším slova smyslu; k tomu je třeba odlišovat z pozice rozhodujícího se subjektu, zda děje v prostoru

- 1/ nelze či naopak
- 2/ lze ovlivňovat

- první typ lze dostupnými metodami pouze indikovat a předvídat, musí však být nedílnou součástí scénáře budoucnosti;

- u druhého typu je nutno odlišit usměrňování

- a) přímé - které by mělo být využíváno zcela a i a o f á d n ě (ba až v případě h a v á r i e)
- b) nepřímé - které by mělo tvořit základ celého plánovacího systému

- tato hrubá struktura způsobů usměrňování by měla být uplatňována na všech ú r o v n ě c h, přičemž hierarchie jejich úrovní by měla korespondovat s hierarchií prostorových celků kopírováním alespoň těch základních prostorových úrovní, na nichž se budou odehrávat rozhodující děje - tomu by mělo odpovídat i správní dělení celkového prostoru státu

- především doporučujeme rozlišovat - v souladu s vývojem v ES - pět základních plánovacích úrovní

- a/ část obce
- b/ obec, resp. sdružení obcí
- c/ region
- d/ republika
- e/ federace

2/ INSTITUCIONÁLNÍ

prostor státu - by měl být (v souladu s výše uvedeným) členěn do různých prostorových úrovní, přičemž je z institucionálního hlediska důležité definovat základní a prvotní článek plánovacího procesu, a to po linii samosprávné a po linii státní správy

samospráva - pro prostorové plánování prvotní a základní; formuluje potřeby a požadavky občanů na všech prostorových úrovních a tyto potřeby a požadavky je nutno mít za rozhodující

potřeby - jsou formulovány na různých úrovních a s různým rozsahem a dosahem

o b e c - je podle našeho názoru prvotní článek samosprávy; tento

bohatě strukturovaný a současně dostatečně konkrétní celek, relativně velmi stabilní, nejlépe vystihuje fungování lidského společenství jako politického, tj. vědomého společenství, pospolitosti duchovní i hmotné (majetkové), spjaté bezprostředně s každodenními ději v prostoru (včetně vlivu kulturně historické tradice);

- obec by měla být (!) místem lidské sebeidentifikace v prostoru, místem autentického občanství a významným kulturotvorným činitelem; měla by být místem, kde budou nacházet svůj výraz a kde budou uspokojovány základní potřeby lidské i občanské na úrovni instinktivní i intencionální

- charakteristickým rysem obce musí být komplexní výkon moci bezprostředně občany samými nebo pod jejich přímou kontrolou, neboť jsou zde v celistvosti obsaženy primárně všechny druhy moci (zastupitelská-normotvorná, výkonná a rozhodčí);

- obce lze z různých hledisek dále třídit (např. ves, městyse, město, velkoměsto, souměstí), resp. i samu obec lze dále dělit do menších částí

region - je prostorový celek definovaný na určité prostorové úrovni a charakterizovaný relativní uzavřeností s významným stupněm identity a účelu;

ostatní samosprávné úrovně - by měly být definovány na základě celospolečenského srovnání vřetěného do právní normy (ústavy) u úrovní: relativně stabilních (země, republika, federace), nebo pouhým srovnáním u úrovní relativně méně stabilních (regiony, počínaje mikroregionem a konče makroregiony typu střední Evropa a Evropa)

státní správa - k účelnému výkonu této správy se jeví žádoucí relativně stabilní prostorový (územní) celek, respektující v přiměřené a smysluplné míře historicitu územního a správního rozvoje - tato struktura musí pokrývat území státu bezvýhradně

úkol státní správy - služba správních úřadů občanům:

- konzultativní
- indikativní
- kontrolní
- stimulační

ad a) odborná poradenská činnost při koncipování a tvorbě prostorových plánů

ad b) indikování potřeb občanů a obcí (sdružení obcí) a regionů; správní orgány na této úrovni, by měly být (ve smyslu požadavku dokumentu OSN A/42/427) jakýmsi předpolím výzkumu, který by se tak měl přiblížit každodenním potřebám, reflektovat je a zpětně působit skrze výkon státní správy a pomocí informačního toku na tvorbu prostorových plánů jako na nepřetržitý proces - tento rys státní správy je považován za velmi významný a vyžaduje obsazení správních úřadů vysoce kvalifikovanými odborníky, schopnými samostatně tvrdit, organizátorské a konzultativní činnosti; obsazení těchto míst by se mělo dít zásadně konkursem, při němž by byly účastny i odborné profesní orgány (komory architektů a stavebních inženýrů); k dosažení maximální kvality přijímaných pracovníků se předpokládá (v souladu se světovými trendy) vznik speciálního učiliště, zaměřeného na přípravu odborníků tohoto zaměření; v tomto smyslu je uvedená administrativní jednotka tím úlohou bodem prostorové plánovacího mechanismu, kde by do něj nejpřeději měly vstupovat profesní orgány a organizace a profesní sdružení (školská, kulturní apod.)

ad c) kontrolní činnost správních orgánů by měla souviset s oprávněním vyšších společenských celků dozírat nad dodržováním těch limitů, které si na základě širšího společenského srovnání a jako výraz těch potřeb společnosti, které svým významem překračují rámec obce nebo jejich sdružení a které poté nacházejí svůj výraz v právních, popřípadě technických normách, společnost uložila, resp. dozírat nad neporušováním práv ostatních obcí a občanů; odvolací stupněm v tomto správním rozhodování by mělo být správní soudnictví (jedno či dvoustupňové)

ad d) stimulační funkce je výrazem vůle širšího společenství regulovat vývoj podle potřeb tohoto společenství uplatňování pozitivních i negativních prostředků (zpravidla) ekonomické povahy, nejčastěji finančních; stanovení potřeb hodných stimulace musí nalézt širší společenský konsensus

- na úrovni této správní jednotky by se tak měla v jiné podobě odrážet koncepce a přístup k řešení prostorového plánování, které existuje na úrovni obce samozřejmě z její podstaty

ostatní správní úrovně - by měly přiměřeně odpovídat účelnému rozvržení prostorových úrovní samosprávy (i ony jsou svým vznikem vázány na širší společenské srovnání); vzhledem k historické tradici a dosavadnímu dělení se jako nejprávejší jeví ústřední správní

orgány republik (zemí), dále federace republik (zemí) se začleněním do evropské regionální struktury

PŘÍKLAD ALGORITMU PLÁNOVACÍHO PROCESU

Návrh algoritmu plánovacího procesu na prvotní (obecní) prostorové plánovací úrovni:

první fáze
koncepce a porizování návrhu obecní samosprávy (s pomocí odborných sil, vybraných na trhu nabídek); garantuje obec, resp. sdružení obcí vzniklé konsensem

druhá fáze
posouzení odborným aparátem státní správy z hlediska a/ slučitelnosti s právními a technickými normami b/ slučitelnosti s právy a povinnostmi ostatních dotčených subjektů prostorového plánování
rozhodnutí - odsouhlasení
vrácení zpět k přepracování

třetí fáze
obec - v případě schválení rozhodne o právní moci
- v případě neschválení buď - přepracuje a podá nový návrh nebo - podá návrh na rozhodnutí sporu ke správnímu soudu

čtvrtá fáze
odborný aparát státní správy v případě znovupodání návrhu tento návrh posoudí a buď - odsouhlasí nebo - podá návrh na rozhodnutí ve sporu správnímu soudu

pátá fáze
v případě schválení rozhodne o právní moci

IV. ZÁVĚR

Důraz na komplexnost přístupu k tvorbě prostorového plánu je základním rysem předkládaného návrhu. Jakékoliv jednostrannosti, v minulosti tak časté, (např. ekonomismus, technicismus) povedou nutně k oslabování samosprávného mechanismu a jsou pro zdravý rozvoj společenství zhubné. V žádném případě by neměl být svazován přirozený konsensuální proces tvorby prostorového plánu, iniciovaný vždy prvotní samosprávou obce (nebo jejich sdružením), sebeunějším, předem připravenými schématy, zdůrazňujícími nadměrně technickou stránku tohoto procesu. Je především nutno vypracovat přesně procesní předpisy pro dosažení srozumitelnosti, minimálně reglementující plánovací procesy (zejména ze strany vyšších správních orgánů), vytvářející algoritmy pro patové situace (zejména pomocí termínových bariér), bránících neúčelnému, podstatou věci nezdůvodněnému nadměrnému prolínání jednotlivých fází tvorby prostorového plánu a ponechávající prostor uplatňování nepřímých (stimulačních) nástrojů. Neboť přílišná neomezenost prvotní samosprávy obce vede pravidlem k nadměrnému časovému zpoždění a snížení operativnosti prostorového plánování, zatímco přílišná svoboda státní správy vzdalují prostorové plánování každodenní potřebě a bezprostřední odpovědnosti a vedou k nadměrnému růstu byrokracie na úkor odbornosti, nárůstu prováděcích právních norem nižší právní síly na principu sebeúčinnosti - a vpsledku rovněž ke snížení operativnosti.

Pojmenovávat přesně jednotlivé prostorové plánovací akty se nám v tomto stadiu nejeví jako prvotně. Základní technické instrumentarium je vcelku známo a je dosti zřetelné a podrobně propracované jak ve většině evropských států, tak v nerealizovaných koncepcích řady vědeckých pracovníků výzkumných ústavů, resp. je už dnes roztroušeno v jednotlivých ustanoveních dosud platných předpisů, a lze z něho velmi dobře čerpat. Jeho přesná podoba vyplývá v okamžiku uchopení celého systému obecně, nalezení jeho interpretačního klíče, o což se tento návrh pokouší.

Stejně platí i pro vztah stavebního řádu k prostorovému plánování. Vycházíme z názoru, že je subsidiární normou, interpretovatelnou a uchopitelnou pouze skrze jasnou koncepci prostorového plánování. Jeho role a náplň tedy musí být nutně odvozena z výše uvedených systémových východisek. Formulace zásad stavebního řádu je součástí následující etapy přípravy nové právní úpravy.

Účela na závěr ještě jednou zdůrazňujeme, že je především nutno dosáhnout a trvale nadále dosahovat srozumění (konsensu) o skutečných potřebách a prioritách společenství na co nejširší bázi, na všech prostorových úrovních a v nutné komplexnosti všude tam, kde se budou definovat jednotlivé etapy prostorového plánování.

Praha dne 8.4.1991

STANOVISKO VYPRACOVALA PRACOVNÍ SKUPINA OBCE ARCHITEKTŮ, ASOCIACE PRO URBANISMUS A ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ A SPOLKU ARCHITEKTŮV SLOVENSKA NA ZÁKLADĚ MATERIÁLU ZPRACOVANÉHO TÝMEM PRACOVNÍKŮ VÚVA KTA PLOS, ŠIPLER, RYŠAVÝ

Aktuality Asociace pro urbanismus a územní plánování

Vydává Rada Asociace jako vnitřní informační tiskovinu pro členy Asociace a zájemce. Vychází nepravidelně. Neprodejné. Náklad 300 kusů. Celkové zpracování (redakce) ing.arch.Petr Starčevič. Adresa prozatímní kanceláře: Letenská 5, Praha 1, PSČ 11845, tel.539341.

6.května 1991